

Центри права Одеської організації Комітету виборців України: безоплатна правова допомога та просування реформ

Звіт про діяльність протягом 2011 — 2012 років

В електронному збірнику вміщено звіт про двохрічну діяльність (2011 — 2012 роки) створених Одеською обласною організацією ВГО КВУ Центрів права, місією яких є посилення правових можливостей бідних верств населення Одеської області. Задля цього центри надають безоплатну правову допомогу (переважно первинну), виявляють правові проблеми та потреби громадян, проводять просвітницьку діяльність (що унеможливить подальші порушення), сприяють у відновленні порушених прав та вирішенні конкретних місцевих проблем, впроваджують локальні, регіональні та національні ініціативи із захисту прав людини. Територіально центри розташовані в містах Одесі, Котовську, Татарбунарах, Ізмаїлі та Білгород-Дністровську, створені та діють за сприяння Головного управління юстиції в Одеській області та його територіальних підрозділів, за фінансової допомоги Міжнародного фонду «Відродження» (в рамках ініціативи «Посилення правових можливостей бідних верств населення») та Посольства Королівства Нідерландів (в рамках програми Матра). Збірник розраховано для всіх суб'єктів надання безоплатної правової допомоги в Україні — представників неурядових організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування.

Автори-упорядники:

Ігор Бринош — керівник юридичного відділу Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України»

Анатолій Бойко — голова Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України»

Підготовку збірника здійснено за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження», в рамках ініціативи «Посилення правових можливостей бідних верств населення», яку реалізує МФВ за програмою «Верховенство права». Висловлені у виданні думки належать Одеській обласній організації ВГО «Комітет виборців України» і не обов'язково відображають погляди Міжнародного фонду «Відродження».

© Одеська обласна організація ВГО «Комітет виборців України», 2013

ВСТУПНЕ СЛОВО

Зважаючи на складні соціально-економічні процеси, останнім часом кількість громадян, здатних заплатити за кваліфіковану юридичну допомогу, невпинно зменшується. Натомість, кількість правових проблем постійно збільшується, відбувається принципова зміна нормативного регулювання багатьох сфер життя (від державної реєстрації прав на нерухоме майно до кримінального судочинства). Оскільки державна система надання безоплатної правової допомоги наразі лише формується, надзвичайно важливою та затребуваною громадянами залишається діяльність неурядових організацій у сфері надання безоплатної правової допомоги.

З метою надання бідним верствам населення безоплатної правової допомоги, формування стандартів та подальшого розвитку системи недержавної правової допомоги, Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» протягом 2011 року було створено в Одеській області 5 регіональних Центрів права (в містах Одеса, Котовськ, Татарбунари, Ізмаїл, Білгород-Дністровськ), котрі наразі підтвердили свою необхідність та активно розвиваються. У своїй діяльності Центри орієнтовані на надання базової інформації з правових питань, первинної безоплатної правової допомоги (у виключних випадках — вторинної), підвищення рівня правових знань та правової культури громадян, ідентифікацію правових потреб та проблем населення, активну співпрацю з органами державної влади та місцевого самоврядування для розв'язання індивідуальних проблем та захисту суспільних інтересів.

У цьому електронному збірнику вміщено звіт про діяльність Центрів права Одеської обласної організації ВГО “Комітет виборців України” за перший період їх діяльності, протягом 2011 — 2012 року. Окремими розділами представлено досвід та діяльність центрів в сфері надання безоплатної правової допомоги, здійсненні правової освіти громадян, впровадженні окремих правозахисних ініціатив, співпраці з органами влади та інформаційній діяльності.

Хочемо наголосити, що діяльність Центрів права в Одеській області у вказаний період не тільки сприяла вирішенню правових проблем конкретних громадян регіону, яким платна юридична допомога не «по кишені», але і продемонструвала значний потенціал для підвищення загального рівня правової культури та вирішення актуальних проблем регіонального та всеукраїнського масштабу. Одеська обласна організація Комітету виборців України вважає діяльність Центрів права одним з пріоритетних напрямів розвитку і діяльності організації, тому робота Центрів права з кожним днем посилюється як кількісно, так і якісно задля того, щоб такі центри і в подальшому були затребувані населенням і надавали дійсно ефективну і доступну правову допомогу.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

В своїй діяльності Центри права, в першу чергу, орієнтовані на надання базової правової інформації та правових консультацій, у виключних випадках — надання вторинної правової допомоги бідним верствам населення. Юристами та адвокатами Центрів права стосовно звернень громадян надаються актуальні правові консультації та інформація щодо можливих шляхів вирішення виявлених проблем, за необхідністю надається допомога в складанні скарг, звернень тощо. Щодо окремих резонансних справ вирішується питання щодо надання безкоштовної адвокатської допомоги в органах державної влади та судах різних інстанцій.

Протягом 2011-2012 років, юристами та адвокатами п'яти Центрів права (близько 20 фахівців), спільно з співробітниками територіальних органів юстиції, безоплатну правову допомогу (стаціонарно та на виїздах) було надано **2800 відвідувачам** (близько 40% з яких сільські жителі). Більше **60% відвідувачів** Центрів були представниками незахищених верств населення, в тому числі 840 пенсіонерів.

Окрім правових роз'яснень та устних правових консультацій, котрі отримали всі 2800 відвідувачів, у більш ніж **450** випадках були надані витяги з законодавства та письмові консультації, **234** громадянам була надана допомога в підготовці договорів, заяв та звернень до органів державної влади та місцевого самоврядування, **156** — допомога в підготовці судових процесуальних документів (позовні заяви, апеляційні та касаційні скарги, звернення до Європейського суду з прав людини тощо). У випадках особливо грубих порушень прав людини (**24 справи**), юристи Центру та залучені адвокати надали представництво і захист в органах влади та судах.

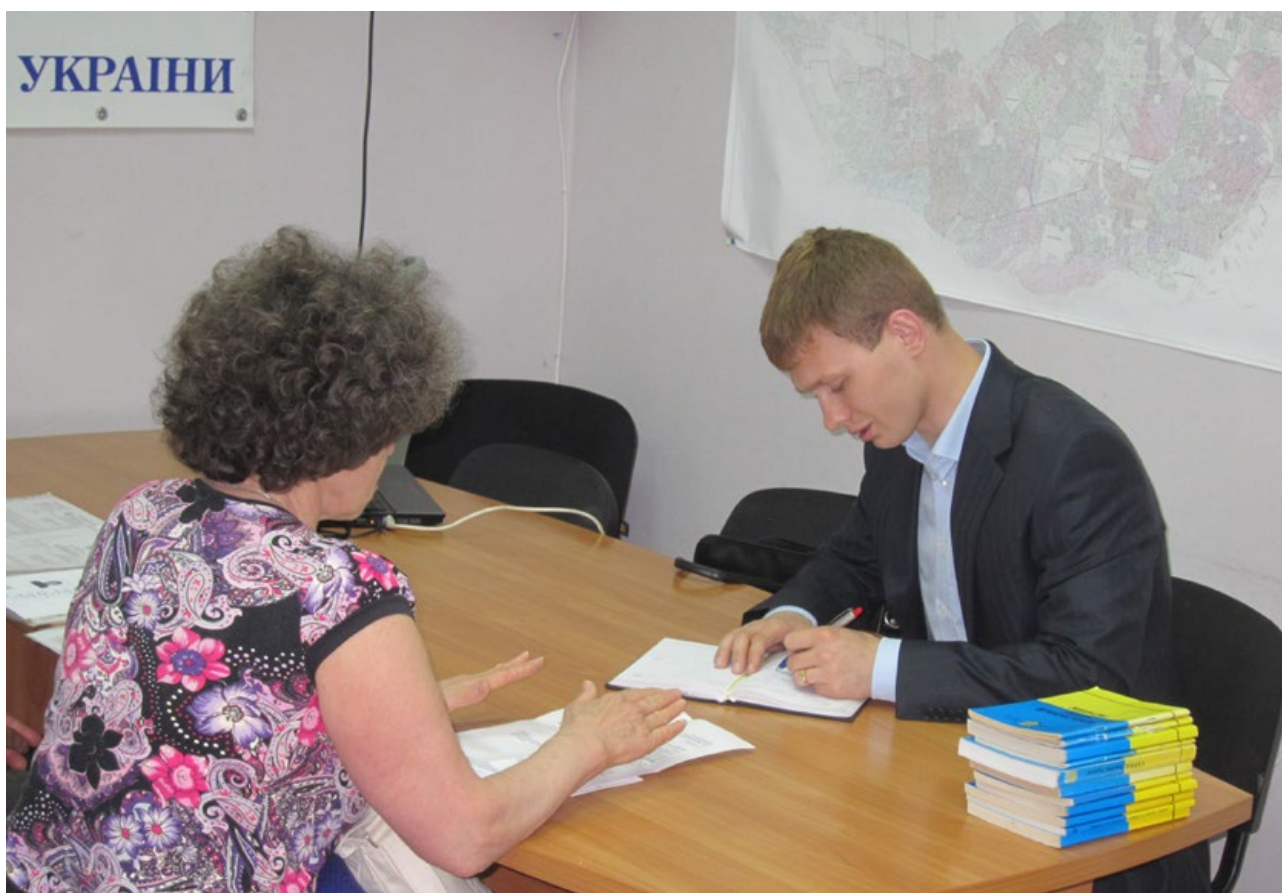
За сприяння відповідних сільських рад, Центрами права протягом звітної періоду було здійснено **134 виїзних прийоми** до найвіддаленіших сільських населених пунктів 11 районів Одеської області (Котовського, Ананьївського, Балтського, Красноокнянського, Татарбунарського, Саратського, Кілійського, Арцизького, Ізмаїльського, Ренійського та Білгород-Дністровського). До виїзних прийомів у приміщеннях сільських рад, координаторами Центрів права залучались адвокати, працівники районних управлінь юстиції та райдержадміністрації, державні та приватні нотаріуси, державні виконавці, журналісти, що дало можливість багато наболілих питань сільських жителів предметно вирішити безпосередньо на місці. Найбільш активно виїзні прийоми практикував Центр права в м. Татарбунари, який здійснив 64 виїзних прийоми по наданню безоплатної первинної правової допомоги в приміщеннях сільських рад Татарбунарського, Саратського, Кілійського і Арцизького районів Одеської області.

Юристи Центрів права надавали правову допомогу і певним категоріям осіб, які обмежені в її отриманні, зокрема, засудженим. Так, 29 березня 2012 року засудженим двох одеських виправних колоній роз'яснили виборчі права, а також надали актуальні безкоштовні правові консультації. На початку заходу, близько 35 співробітникам управління Державної пенітенціарної служби України в Одеській області було роз'яснено основні новели законодавства про вибори народних депутатів, а також основні процедурні моменти виборчої кампанії. Надалі, було проведено дві зустрічі з засудженими Південної виправної колонії № 51 (близько 40 чоловіків) і Чорноморської виправної колонії № 74 (близько 25 жінок). Крім роз'яснення виборчих прав і можливостей їх реалізації на парламентських виборах у жовтні 2012 року, засудженим були надані індивідуальні правові консультації щодо відновлення ідентифікаційних документів, сімейним відносинам, спадщини, позбавлення батьківських прав, проекту Кримінально-процесуального кодексу тощо.

Важливим в діяльності центрів є залучення до надання правової допомоги фахових юристів та адвокатів на **принципах pro bono (безоплатно)**. Залучення адвокатів на засадах pro bono не тільки гарантує бездоганну якість правової допомоги, але й значно підвищує імідж Центрів. Для підвищення мотивації залучених правників та популяризації такого підходу, варто здійснювати інформаційні акції, показувати наявний позитивний досвід впровадження практики pro bono. Одним з таких заходів стало проведення 25 травня 2012 року Всеукраїнського дня безоплатної правової допомоги, спрямованого на розвиток культури надання недержавної правової допомоги в Україні. Партнерами цієї ініціативи стали Асоціація правників України, Асоціація адвокатів України, Союз адвокатів України, Рада адвокатів України, Міжнародний фонд «Відродження», Українська Гельсінська спілка з прав людини, Українська фундація правової допомоги, юридичні компанії та адвокатські об'єднання.

На сьогоднішній день Центри права мають позитивний досвід залучення на принципах pro bono (безоплатно) як окремих адвокатів, так і приватних адвокатських компаній. На жаль, адвокатів і юристів юридичних компаній на умовах pro bono вдається залучати не так часто. Як правило, поки це тільки разові акції на кшталт Всеукраїнського дня безоплатної правової допомоги-2012. Так, **25 травня 2012 року** у всій Україні відбувся вже третій за рахунком Всеукраїнський день безоплатної правової допомоги. В Одесі до такої ініціативи приєдналася Одеська обласна організація ВГО «Комітет виборців України», юридичні компанії «Ви і право», «Віта Лекс», окремі юристи, а також Головне управління юстиції в Одеській області та Одеське міське управління юстиції. 25 травня 2012 року, в офісі Одеської обласної організації ВГО Комітет виборців України, крім двох юристів організації, прийом громадян вели ще 5 залучених адвокатів і юристів — всього безоплатну правову допомогу було надано 10 громадянам.

ПРАВОВА ОСВІТА

Окрім надання безпосередньо правової допомоги, діяльність Центрів права направлена також на **поширення серед населення правових знань та підвищення правової культури.**

Актуальні правові консультації з різних галузей права постійно розміщуються і оновлюються на відповідному розділі «Центри права» інформаційного ресурсу Одеського Комітету виборців www.izbirkom.od.ua (в даний момент на ресурсі знаходиться близько 40 актуальних роз'яснень). В обласній газеті «ІзбірКом» (засновник — Одеське КВУ)

створена інформаційно-консультаційна рубрика «Центр права консультує» та «Центр права інформує» та в кожному номері детально висвітлюється поточна діяльність і успіхи Центрів права, надаються правові консультації. Так, лише у 2012 році вийшло друком 8 випусків газети «ІзбірКом» із зазначеною рубрикою загальним тиражем в **65 000 примірників**. Зокрема, були опубліковані правові пам'ятки «Оформлення права власності на будинок в сільській місцевості», «Нова оплата судового збору» та інші.

14

ІНФОРМІРОВАН - ЗНАЧИТ ЗАЩИЩЕН

Проживание в доме в сельской местности и даже наличие соответствующей прописки, далеко не всегда означает наличие у его владельца права собственности. Полноправным владельцем построенного дома определенное лицо считается только при наличии документов, удостоверяющих право собственности на него. От наличия подтверждающих документов о праве собственности на жилье зависит, может ли человек его продать, подарить, завещать или иным способом передать право собственности. Отсутствие право-устанавливающих документов на жилье делает невозможным его продажу или дарение, поскольку соответствующие договоры об отчуждении недвижимости нотариус удостоверяет и оформляет только при их наличии.

Оформление права собственности на дом в сельской местности

Порядок действий по оформлению права собственности на дом, построенный до 5 августа 1992 года которым человек пользуется, но, по какому либо причинам, не оформил на него права собственности:

ШАГ 1. Обратитесь с заявлением в сельский (поселковый) совет о получении выписки из похозяйственной книги.

ШАГ 2. Обратитесь в Бюро технической инвентаризации (БТИ) для получения заключения о техническом состоянии дома.

ВНИМАНИЕ!

Основанием для оформления права собственности на частные жилые дома усадебного типа, дачные и садовые дома с хозяйственными сооружениями и зданиями, построенные до 5 августа 1992 года, является заключение о техническом состоянии дома (здания).

Необходимо представить следующие документы:

- копию паспорта;
- копию справки о присвоении идентификационного номера;
- копию документа, удостоверяющего право на земельный участок (например, государственный акт о праве собственности на земельный участок или иной документ);
- справку о составе семьи;
- выписку из похозяйственной книги.

В процессе оформления права собственности, к Вам домой придет сотрудник БТИ и проведет инвентаризацию (замеры и оценку) дома, право собственности на который оформляется.

ШАГ 3. Обратитесь с заявлением в сельский (поселковый) совет о предоставлении разрешения на оформление права собственности на дом, добиваясь к нему заключению БТИ о техническом состоянии дома и документ о праве собственности на земельный участок. По результатам рассмотрения заявления принимается решение, на основании которого орган местного самоуправления выдает Свидетельство о праве собственности на недвижимое имущество.

ШАГ 4. Обратитесь в БТИ для регистрации права собственности на недвижимое имущество.

Порядок действий по оформлению права собственности на новый дом:

ШАГ 1. Обратитесь в БТИ для изготовления технического паспорта новостройки.

ВНИМАНИЕ!

Техпаспорт выдается по результатам инвентаризации, которую проводят специалисты БТИ. Срок выполнения работ по инвентаризации составляет один месяц. В отдельных случаях этот срок руководителем органа БТИ может быть увеличен.

ШАГ 2. После получения технического паспорта на новостройку, необходимо обратиться в территориальный орган Государственной архитектурно-строительной инспекции по местонахождению здания для решения вопроса о его принятии в эксплуатацию. В инспекцию подается на регистрацию заполненный бланк декларации о готовности объекта к эксплуатации. Помимо прочего, в нем отражаются данные из технического паспорта и государственного акта о праве собственности на землю.

Примечание: инспекция регистрирует или отказывает в регистрации декларации. При регистрации лицу выдается зарегистрированный экземпляр декларации о готовности объекта к эксплуатации (в отдельных случаях - сертификат).

Помните: Государственная регистрация права собственности на недвижимое имущество проводится только после принятия его в эксплуатацию.

ШАГ 3. Обратитесь в БТИ с письменным заявлением о государственной регистрации прав.

Необходимо предоставить следующие документы:

- копию паспорта;
- справку о присвоении идентификационного номера и ее копию;
- государственный акт о праве собственности на землю и его копию;
- заверенную в установленном порядке копию экземпляра кадастрового плана земельного участка на бумажном носителе;
- зарегистрированную декларацию о готовности объекта к эксплуатации (в отдельных случаях - сертификат);
- технический паспорт на дом, выданный БТИ;
- квитанцию из банка об уплате государственной пошлины;
- документ об оплате за предоставление выписки из Государства прав.

По результатам рассмотрения заявления, регистратор БТИ должен принять решение о государственной регистрации прав или отказ в ней в течение 14 дней от даты подачи заявления (без учета срока проведения технической инвентаризации объекта).

ШАГ 4. Обратитесь в БТИ для получения таких документов:

- Свидетельство о праве собственности на недвижимое имущество;
- технический паспорт на дом;
- Выписка из реестра прав собственности.

При подготовке материалов используются наработки партнеров Инициативы "Усиление правовых возможностей бедных слоев населения", которую внедряет Программа "Ворховство права" МФ "Возрождение".

За расширенной правовой консультацией и бесплатной правовой помощью обращайтесь в региональные Центры права в Одесской области.

Консультация подготовлена и размещена в рамках проекта Одесской областной организации Комитет избирателей Украины «Результат» - реализацию прав и защиту от коррупции», при финансовой поддержке Программы МАТРА Посольства Королевства Нидерландов в Украине.

www.izbirkom.od.ua

www.dep.od.ua

www.izbirkom.od.ua

www.dep.od.ua

У місцевих ЗМІ (районні газети) та інформаційних веб-ресурсах було розміщено всього понад **170 правових роз'яснень та консультацій** з різних актуальних правових питань, створені окремі просвітницькі рубрики. Так, у листопаді 2011 — січні 2012 року, спільними зусиллями Центру права в м. Ізмаїл та редакції регіональної газети «Измаил-Юг», щотижня в газеті виходила рубрика «Центр права консультує», де розміщувалися актуальні правові консультації та роз'яснення. Починаючи з травня 2012 року по сьогоднішній день рубрика «Центр права консультує» щотижня виходить в Ізмаїльській міській громадсько-політичній газеті «Собеседник Измаила». В грудні 2012 року в газеті «Котовські вісті» започаткована постійна рубрика «Центр права консультує», в якій фахівці Комітету виборців України та Котовського міжрайонного управління юстиції раз на місяць будуть надавати актуальні правові консультації та роз'яснення.

Центр права консультує

ПОМОЩЬ ПРИ РОЖДЕНИИ РЕБЕНКА В 2012 ГОДУ

Помощь при рождении ребенка предоставляется одному из родителей или опекуну, который постоянно проживает вместе с ребенком. Для получения помощи необходимо обратиться в отдел социальной защиты населения по месту жительства (регистрации).

Вместе с тем, помощь могут назначить и по месту фактического проживания, но для этого необходимо будет предоставить справку о неполучении этой помощи по месту регистрации. Важно, что обратиться необходимо не позднее 12 календарных месяцев после рождения ребенка, иначе пособие не назначается.

ДЛЯ ПОЛУЧЕНИЯ ПОМОЩИ НЕОБХОДИМО прежде всего предъявить паспорт или иной документ, подтверждающий личность. Кроме того необходимо предоставить:

- Заявление, которое составляется по форме, утвержденной приказом Минтруда и соцполитики от 08.06.06 № 215. Такое заявление заполняется непосредственно

в отделе социальной защиты населения.
- Копию свидетельства о рождении ребенка (в случае рождения мертвого ребенка пособие при рождении не назначается).
- Выписка из Государственного реестра актов гражданского состояния о рождении ребенка для выплаты помощи в связи с ее рождением. Этот документ предоставляется отделом ЗАГС. Или предоставляется справка для назначения помощи при рождении, которая выдается исполнительным органом сельского, поселкового, городского (кроме городов областного значения) совета.

- Копию решения об усыновлении опеки - подает только опекуны.
- Справку о составе семьи и копию свидетельства о рождении каждого ребенка, которую учитывают при определении размера помощи. Эти документы представляют лица, которые обращаются за назначением помощи при рождении второго и следующего ребенка.

УСЛОВИЯ ПРЕКРАЩЕНИЯ ВЫПЛАТЫ ПОСОБИЯ:

- Лишения получателя помощи родительских прав;

- Отказа получателя помощи от воспитания ребенка;

- Нецелевого использования средств и необеспечения получателем помощи надлежащих условий для полноценного содержания и воспитания ребенка;

- Ребенка забирают у получателя помощи без лишения родительских прав;

- Временного устройства ребенка на полное государственное содержание;

- Прекращение опеки или освобождения опекуна от его полномочий;

- Пребывания получателя пособия в местах лишения свободы по решению суда;

Выплата помощи осуществляется однократно в десятикратном размере прожиточного минимума при рождении ребенка, оставшаяся сумма помощи на первого ребенка выплачивается в течение следующих 24 месяцев, на второго ребенка - 48 месяцев, на третьего и каждого следующего ребенка - 72 месяцев равными частями.

Усыновление ребенка-сироты или ребенка, лишённого родительской опеки;
- Смерти ребенка;
- Смерти получателя помощи.

РАЗМЕР ПОСОБИЯ ПРИ РОЖДЕНИИ

Пособие при рождении выплачивается в размере, который зависит от того, какой по счету ребенок в семье - первый, второй, третий ... Также размер пособия зависит от даты рождения.

Помощь при рождении ребенка, родившегося после 31 декабря 2011 г., будет предоставляться в сумме, кратной 30 размерам прожиточного минимума, - на первого ребенка; кратной 60 размерам прожиточного минимума, - на второго ребенка; кратной 120 размерам прожиточного минимума, - на третьего и каждого следующего ребенка.

Размер пособия в 2012 году с учетом его постепенного повышения в течение года при неизменности в законе о бюджете размеров утвержденных прожиточных минимумов Вы можете увидеть в таблице-календаре.

Нужно отметить, что помощь при рождении ребенка назначается опекуну на каждого взятого под опеку ребенка в размере, установленном при рождении первого ребенка. А в случае если ребенок (на которого назначено пособие) устроен в детское учреждение на полное государственное содержание, пособие назначается и выплачивается также в размере, установленном при рождении первого ребенка. Деньги при этом перечисляются на открытый в банке счет ребенка.

Определяя размер помощи, принимают во внимание количество новорожденных и усыновленных детей (включая уже умерших), которые находились до рождения ребенка на иждивении лица, которому назначается помощь, его мужа (жены). Одновременно, не учитываются совершеннолетние дети мужа, которых жена не усыновляла.

При рождении двойни или большего количества детей каждый ребенок из их числа считается следующим. А значит, при рождении двойни на первого ребенка будет назначена помощь как на первого, во второго, как на второго.

За более расширенной консультацией и юридической помощью обращайтесь в стационарную приемную измайлского центра права:

г.Измаил, пр. Суворова, 40,

офис 16

(в помещении газеты

«Собеседник Измаила»).

☎ Телефон: (04841) 2-43-48

✉ E-mail: saikvu@ukr.net

Светлана Гудь
координатор Центра права
в г. Измаиле

Центр права в г. Измаиле создан Одесской областной организацией ВОО Комитет избирателей Украины, при содействии Главного управления юстиции в Одесской области и его территориальных подразделений, при финансовой поддержке Посольства Королевства Нидерландов, в рамках Программы Матра.

Центр права консультує	ЯНВАРЬ	ЯНВАРЬ	ЯНВАРЬ
<p>ПОМОЩЬ ПРИ РОЖДЕНИИ РЕБЕНКА 2012</p>	26 790 грн. (8930 грн. единовременно)	53 580 грн. (8930 грн. единовременно)	107 160 грн. (8930 грн. единовременно)
	АПРЕЛЬ	АПРЕЛЬ	АПРЕЛЬ
	27 330 грн. (9110 грн. единовременно)	54 660 грн. (9110 грн. единовременно)	109 320 грн. (9110 грн. единовременно)
	ИЮЛЬ	ИЮЛЬ	ИЮЛЬ
	27 510 грн. (9170 грн. единовременно)	55 020 грн. (9170 грн. единовременно)	110 040 грн. (9170 грн. единовременно)
ОКТАБРЬ	ОКТАБРЬ	ОКТАБРЬ	
27 900 грн. (9300 грн. единовременно)	55 800 грн. (9300 грн. единовременно)	111 600 грн. (9300 грн. единовременно)	
ДЕКАБРЬ	ДЕКАБРЬ	ДЕКАБРЬ	
28 830 грн. (9610 грн. единовременно)	57 660 грн. (9610 грн. единовременно)	115 320 грн. (9610 грн. единовременно)	

Центрами права підготовлено та розміщено понад **350 інформаційних стендів «Центр права інформує»**. На інформаційних стендах розміщуються актуальні правові роз'яснення та консультації, корисні контакти органів влади та місцевого самоврядування. Стенди розміщені в органах державної влади (органи юстиції, державні адміністрації, органи пенсійного та соціального забезпечення, Центри зайнятості) та органах місцевого самоврядування (переважно сільські ради). Співробітниками Центрів права і територіальних органів юстиції здійснюється періодичне оновлення зазначених інформаційних стендів, відповідно до змін законодавства та потреб громадян.

Протягом 2011 — 2012 років, Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» та Центрами права було підготовлено і видано всього **19800 одиниць власної просвітницької продукції правового характеру**.

Центром права в м. Котовськ спільно з Котовським міськрайонним управлінням юстиції підготовлено та поширено три види буклетів з правовими консультаціями («Права молоді», «Права споживачів», «Пільги та гарантії багатодітним сім'ям») загальним тиражем 3000 примірників. Одеською обласною організацією Комітет виборців України підготовлено і видано буклети «Боремося з корупцією по-новому» (спільно з Одеським міським управлінням юстиції) і «Земля без хабара» загальним накладом 2000 примірників, а також кишенькові пам'ятки на тематику спілкування з органами міліції (3 види по 500 примірників).

В травні 2012 року підготовлено, надруковано накладом **500 примірників** та поширено інформаційний посібник **«Актуальні правові поради селянам»**. Інформаційний посібник надає актуальні правові поради сільському населенню щодо реалізації та захисту основних прав. Акцент зроблено на найбільш актуальних та проблемних питаннях земельних та майнових відносин, аграрному секторі та соціальному забезпеченню. Окремим розділом надано поради стосовно позасудового та судового захисту прав, а також додано зразки документів та контакти органів державної влади. Книгу видано з метою поліпшення правової обізнаності насамперед пересічних сільських жителів, проте видання буде корисне і для фахівців в сфері права, представників органів державної влади та місцевого самоврядування. Інформаційний посібник підготовлено на основі чинного законодавства України станом на 15.05.2012 року. Авторський колектив: Ігор Бринош — юрист, керівник юридичного відділу Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України»; Артур Яцевич — юрист, керівник юридичного відділу компанії «АгроІнвест СК». Книга видана українською мовою в друкованому та електронному варіанті. Поширили посібник серед сільських бібліотек та сільських рад області (під час виїзних прийомів Центрів права), серед сільських активістів та вчителів правознавства під час тренінгів «Школи самозахисту від корупції», залишили для користування в місцевих ресурсних центрах та редакціях місцевих газет.

ВИБОРЫ — 2012

Одеська обласна організація ВГО «Комітет виборців України»
Головне управління юстиції в Одеській області

ПРОЦЕДУРА ГОЛОСУВАННЯ: П'ЯТЬ ОСНОВНИХ ШАГІВ!

- 1 ПРИЙТИ НА ИЗБИРАТЕЛЬНЫЙ УЧАСТОК 28 ОКТАБРЯ 2012 ГОДА С 8:00 ДО 20:00**
С собой необходимо обязательно взять документ, который удостоверяет личность и гражданство на выборах:
— паспорт гражданина Украины;
— временное удостоверение гражданина Украины (для лиц, недавно принятых в гражданство Украины);
— военный билет (исключительно для военнослужащих срочной службы).
- 2 ПОДОЙТИ К ЧЛЕНАМ КОМИССИИ, ЗА КОТОРЫМИ ЗАКРЕПЛЕН ВАШ АДРЕС, РАСПИСАТЬСЯ В СПИСКЕ ИЗБИРАТЕЛЕЙ, КОНТРОЛЬНЫХ ТАЛОНАХ И ПОЛУЧИТЬ ИЗБИРАТЕЛЬНЫЕ БЮЛЛЕТЕНИ**
Получить нужно два бюллетеня — для голосования за партийные списки и для голосования за конкретного кандидата — мажоритарщика!
- 3 ПРОЙТИ В ИЗБИРАТЕЛЬНУЮ КАБИНКУ И ВНИМАТЕЛЬНО ПРОЧИТАТЬ БЮЛЛЕТЕНИ**
Помните, в кабине Вы сами, никто не может контролировать Ваш выбор. Избиратель заполняет бюллетени лично, за исключением случаев, когда состояние здоровья или физические недостатки мешают ему это сделать — в таком случае можно с ведома комиссии пригласить в кабину другого избирателя, но не члена комиссии, уполномоченное, доверенное лицо или наблюдателя. Голосовать за других лиц или передавать кому-либо избирательные бюллетени запрещено и является преступлением.
- 4 ЗАПОЛНИТЬ ИЗБИРАТЕЛЬНЫЕ БЮЛЛЕТЕНИ**
— В избирательном бюллетене для голосования в общегосударственном округе необходимо сделать отметку «плюс» (+) в квадрате против названия партии, за список которой вы голосуете (вместе с названием партии в бюллетене будет первая пятерка кандидатов списка);
— В избирательном бюллетене для голосования в одномандатном округе необходимо сделать отметку «плюс» (+) в квадрате против фамилии кандидата в депутаты, за которого вы голосуете.
⚠️ Графы «против всех» в бюллетене не будет, можно голосовать только «за» кандидатов в депутаты одной партии и только «за» одного кандидата в депутаты. Если Вы поставите любые другие пометки либо напишете какое-то «пожелание» или «совет» кандидатам, то Ваш бюллетень могут признать недействительным.
- 5 СДЕЛАВ СВОЙ ВЫБОР, ПРОЙТИ К УРНЕ И ЛИЧНО ОПУСТИТЬ В НЕЕ ЗАПОЛНЕННЫЕ БЮЛЛЕТЕНИ**
В случае, если заполняя избирательный бюллетень, Вы допустили ошибку, безоплатно обратитесь с письменным заявлением к членам избирательной комиссии с просьбой выдать другой избирательный бюллетень. **Внимание!** Другой избирательный бюллетень выдается только один раз и только в обмен на испорченный.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» КОМИТЕТА ИЗБИРАТЕЛЕЙ УКРАИНЫ ДЛЯ ИЗБИРАТЕЛЕЙ:
КИЕВ: (044) 425-21-66, 425-23-01 ОДЕССА: (048) 716-40-18

НЕ ПОТЕРЯЙ СВОЙ ГОЛОС! ПРИДИ НА ВЫБОРЫ 28 ОКТАБРЯ 2012 ГОДА!

Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» спільно з Головним управлінням юстиції в Одеській області підготовлено, надруковано та поширено серед виборців 6 видів друкованих просвітницьких матеріалів на виборчу тематику (вибори народних депутатів України 2012 року) загальним накладом 12800 одиниць: Плакат «Процедура голосування: п'ять основних кроків»; Буклети «Поради тим, хто голосує вперше», «Голосуємо на-дому» та «Як голосувати в установах виконання покарань»; Памятка виборця на парламентських виборах 2012 року; Флаєр «Не хочеш втратити право голоса на виборах? Перевір себе в списках виборців!».

Протягом 2011 — 2012 року, Центрами права було організовано близько **100 правопросвітницьких заходів для школярів і студентів** (тренінги, семінари, бесіди, зустрічі). Всього правову

інформацію з актуальних правових питань та базові основи з прав людини отримали більше 2500 учнів-старшокласників та студентів.

З метою формування активної позиції молоді щодо протидії корупції, Одеською обласною організацією Комітету виборців України у 2012 році був проведений творчий конкурс для шкільної та студентської молоді «**Обережно, корупція**». З отриманих **47 конкурсних робіт** з 22 навчальних закладів Одеської області, конкурсна комісія відбрала 4 найкращих творчих роботи, ще дві роботи відзначені окремо. Крайні творчі рішення конкурсантів із зазначенням авторства використані при підготовці друкованих матеріалів Одеської обласної організації ВГО КВУ та Центрів права. Роботи переможців (їх фрагменти) вміщені в спеціальний плакат «**Корупція очима молоді**», який видрукуваний накладом 250 екзмплярів і поширений в межах регіону та України.

Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» було виготовлено відеоролик «Голосуєш вперше? Зроби ЦЕ правильно!», котрий адресований молоді, яка вперше голосувала на виборах народних депутатів України. Двохвилинний ролик закликав молодих людей усвідомлено зробити свій вибір на користь конкретної партії і кандидата, та ефективно його реалізувати 28 жовтня 2012 року. Відеоролик розміщений на Інтернет-ресурсах організації та партнерських сайтах, а також у соціальних мережах.

Позитивний досвід у проведенні правопросвітницьких заходів з молоддю має Центр права в м. Котовськ, який від окремих занять зі школярами та студентами, почав впроваджувати системну роботу в галузі правової освіти молоді. Так, співробітники Центру права спільно з Котовським міськрайонним управлінням юстиції, у вересні-грудні 2011 року розробили і провели перший цикл практично-інтерактивного курсу «**Знай та вмій захистити свої права**» для студентів середніх спеціальних навчальних закладів міста (Котовського професійний ліцей та медичне училище). У навчанні взяли участь 36 студентів перших курсів цих навчальних закладів. Всього для студентів було проведено 8 тренінгів (з переглядом і обговоренням тематичних відео) по адміністративному, сімейному, трудовому, кримінальному праву і по правах людини. Студенти не тільки отримали знання, але й взяли участь у практичних заняттях, вирішуючи завдання і беручи участь у моделюванні ситуацій. Крім самих занять, для студентів було організовано екскурсію в Котовський міжрайонний суд (з присутністю на судовому засіданні, ознайомленням з графіком і системою роботи), а також в структурні підрозділи управління юстиції. В червні 2012 відбувся вже другий випуск слухачів факультативу «Знай та вмій захистити свої права», який тривав протягом лютого — травня 2012 року. На цей раз у ньому взяло участь 30 студентів перших курсів медичного училища та аграрного ліцею, а 16 кращих отримали спеціальні сертифікати, підписані представниками Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України» та управління юстиції. За досягнутою домовленістю між відділом освіти Котовської районної державної адміністрації, Котовським міжрайонним управлінням юстиції та Одеською обласною орга-

нізацією ВГО «Комітет виборців України», в двох школах Котовського району в 2013 році буде впроваджено практично-інтерактивний факультативний курс «Знай і вмій захистити свої права».

Активно проводилась в звітній період і правопросвітницька робота серед дорослого населення Одеської області, направлена на активізація самозахисту від корупції та громадського контролю за діяльністю влади. В першу чергу, це організація та проведення серії семінарів-тренінгів під загальною назвою **«Школа самозахисту від корупції»**.

З метою сформувати готовність сільських активістів протистояти і боротися з корупцією, було проведено в районних центрах Одеської області (Котовськ, Татарбунари, Ізмаїл) 3 тренінги, в яких взяло участь понад 50 чоловік. Зокрема, завдяки проведеному 19 квітня 2012 року семінару-тренінгу, 20 сільських активістів Татарбунарського району Одеської області навчилися боротися з корупцією та здійснювати громадський контроль за владою на місцевому рівні. В сільській бібліотеці с. Лиман Татарбунарського району Одеської області представниками Одеської обласної організації ВГО Комітет виборців України А. Бойко та І. Бриношем, координатором Центру права в м. Татарбунари Є.Грибачовим, начальником Татарбунарського районного управління юстиції Л.Семененко було проведено семінар-тренінг “Громадський контроль та боротьба з корупцією на місцевому рівні”. Сільським активістам було змалювано сучасний стан корупції в Україні та зокрема в сфері земельних відносин (відповідно до проведених у 2011 році досліджень), проведено короткий огляд антикорупційного законодавства та успішних практик протидії корупції в сільській місцевості.

Подібні тренінги-семінари були проведені і для вчителів Одеської області — 3 тренінги в містах Котовську, Татарбунарах та Білгород-Дністровську, в яких взяло участь понад 60 педагогів. Зокрема, завдяки проведеному семінару-тренінгу “Сучасні тенденції та підходи правової освіти учнівської молоді”, 45 сільських вчителів суспільно-гуманітарних дисциплін Татарбунарського та Саратського районів Одеської області зможуть впровадити в своїй роботі нові прогресивні підходи стосовно викладання прав людини та протидії корупції. Навчання було проведено 16 березня 2012 року в місті Татарбунари представниками Одеської обласної організації ВГО Комітет виборців України, за сприяння Татарбунарського та Саратського районних управлінь юстиції. Основний блок першого в регіоні подібного міжрайонного навчання торкався питань боротьби з корупцією та прав людини. Вчителі не лише дізналися про новелли антикорупційного законодавства України й отримали відпо-

відні буклети, але і поглибили свої методичні навички. Зокрема, подивилися та обговорили можливості застосування на уроках соціальних відеороликів з протидії корупції, дізналися про практику впровадження в навчальних закладах Одещини факультативу “Знай та вмій захистити свої права” тощо. Учасники заходу також обмінялися між собою педагогічним досвідом та високо оцінили проведений захід, висловивши надію на продовження подібних навчань в майбутньому.

Велика кількість просвітницьких та навчальних заходів була пов’язана з **виборами народних депутатів України 2012 року**. Зокрема, протягом кінця вересня — початку жовтня 2012 року, співробітниками Одеської обласної організації ВГО “Комітет виборців України” спільно з представниками органів юстиції проведено загалом 10 семінарів, в яких взяло участь 500 виборців. Акцент у проведенні семінарів був зроблений на окремі категорії виборців, які найбільше обмежені в отриманні правової інформації — засуджені, студенти, сільське населення. 25 та 26 вересня 2012 року, представники Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України» спільно зі співробітниками Головного управління юстиції в Одеській області провели три семінари у виправних колоніях №№ 14, 51, 74 м. Одеси, в яких взяло участь понад 260 засуджених. У містах Сараті, Татарбунарах і Котовську семінари були проведені для працівників сільських бібліотек, участь в яких взяло близько 100 виборців. У Татарбунарському аграрному училищі, Котовському аграрному ліцеї та Котовському медичному училищі через проведення відповідних семінарів, більше 130 студентів отримали інформацію щодо першого в житті голосування. Протягом жовтня 2012 року, Одеською обласною організацією ВГО “Комітет виборців України” було проведено на території Одеської області 36 тренінгів для членів дільничних виборчих комісій. Тренінги були проведені у всіх 11 виборчих округах Одеської області, в середньому по 3 тренінга на округ. У навчанні взяло участь всього 3687 членів дільничних виборчих комісій, з них 766 голів дільничних виборчих комісій, 643 заступників голів дільничних комісій, 740 секретарів комісій. Розроблено, видано та розповсюджено 11500 посібників для членів ДВК, кольорових схем-алгоритмів з поетапним описанням найбільш важливих етапів у діяльності ДВК, CD-дисків з цією ж інформацією. Електронна версія посібника розміщена в Інтернеті (сайт «Вибори в Україні»: <http://electioninfo.org.ua/index.php?i=1077>), на Фейсбукці, безплатно передана політичним силам і виборчим комісіям для додаткового самостійного тиражування.

26 жовтня 2012 року, в м. Одесі (прес-центр «Паритет»), Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» було проведено тренінг для журналістів на тему «Як журналістам захистити свої права на виборах 2012 року». Крім цього, для журналістів було підготовлено, надруковано та поширено 8000 одиниць друкованої просвітницької продукції: Пам'ятка журналіста на виборах народних депутатів України 2012 року (2000 примірників), три види кишенькових poradників (6000 примірників).

ОКРЕМІ ПРАВОЗАХИСНІ ІНІЦІАТИВИ

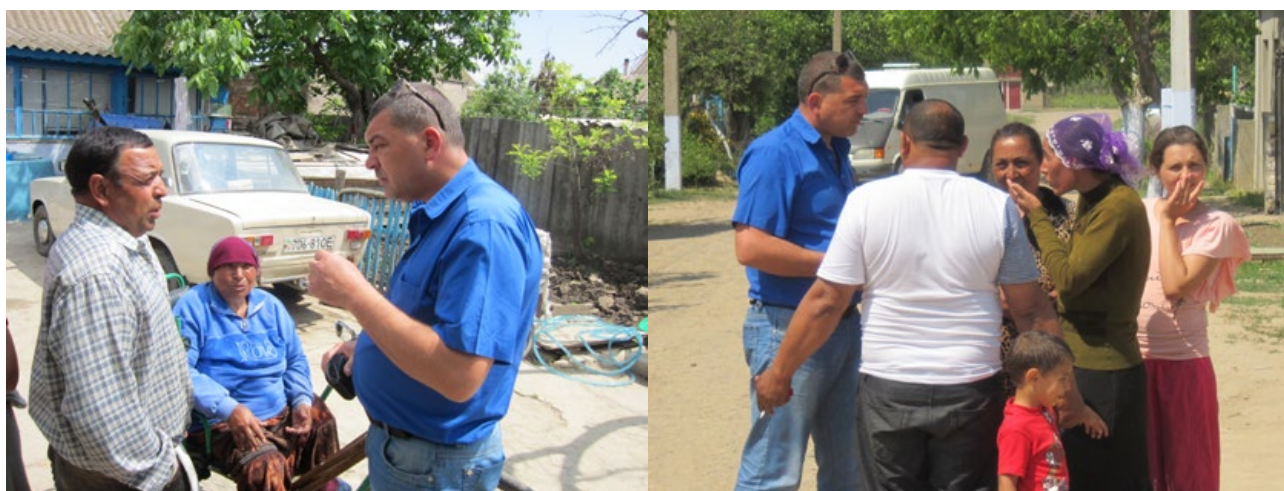
У своїй роботі співробітники Центрів права стикалися з багатьма актуальними для суспільства правовими проблемами, пов'язаними із забезпеченням соціальних і трудових прав, земельними та житловими питаннями, порушення прав людини з боку правоохоронних органів, отриманням ідентифікаційних документів. Щодо таких стратегічних справ надавалася вторинна правова допомога, необхідний адвокатський супровід, здійснювалася інформаційна підтримка, узагальнення інформації та звернення до центральних органів влади (як від організації, так і в складі різноманітних партнерств).

У 2011-2012 році Центри права не обмежувалися лише рамками надання безоплатної правової допомоги бідним верствам населення, а й працювали більш предметно над окремими тематичними напрямками.

В першу чергу, особлива увага в діяльності Центрів права відводилося **наданню правової допомоги жителям села** з усього комплексу правових проблем села (в першу чергу, земельних відносин), а також протидії корупції в цих сферах. Наприклад, селяни і місцеві підприємці Татарбунарського району підняли багато актуальних місцевих питань, пов'язаних насамперед з земельними відносинами: складності з приватизацією земель сільськогосподарського призначення (близько 100 селян Лиманського сільської ради не можуть приватизувати свої земельні ділянки — їм пропонують лише умови оренди), вимагання місцевими властями у фермерів кількох сіл не передбачених законодавством податків (нібито податок на прибуток, який прив'язаний не до розміру прибутку, а до кількості гектарів сільськогосподарських угідь).

Однією зі спільних ініціатив мережі Центрів правової інформації та консультацій, до яких приєдналися і Центри права Одеського КВУ, було здійснення заходів щодо сприяння **вирішенню проблеми соціального захисту «дітей війни»**. Окрім надання індивідуальної безоплатної правової допомоги «дітям війни», Центри провели і ряд заходів, направлених на системне вирішення цієї проблеми — направили звернення до центральних органів державної влади, підготували правопросвітницькі матеріали, провели ряд інформаційних кампаній.

Протягом першої половини 2012 року на Одещині було реалізовано **проект з посилення правових можливостей ромського населення**, завдяки якому була не лише надана безоплатна правова допомога щодо отримання ідентифікаційних документів та здійснення реєстраційних процедур, але й розпочато діалог з органами влади стосовно здійснення системних змін з розширення доступу ромів до правосуддя, адміністративних та соціальних послуг.

Завдяки діяльності Центру права Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України» в м. Татарбунари, 170 ромів Одеської області отримали безоплатну правову допомогу з питань ідентифікаційних документів, 15 з них такі документи (паспорти, свідоцтва про народження) вже отримали, декілька людей знаходяться на заключній стадії отримання документів. Великий ефект дали групові зустрічі з представниками ромських

громад як в плані правової освіти, так і щодо визначення правових проблем і потреб ромів Бессарабії. Всього було проведено 8 таких виїздів-зустрічей в Татарбунарському, Саратському та Кілійському районах, в яких взяло участь понад 100 чоловік. В ході круглого столу «Отримання ромами Одеської області ідентифікаційних документів: проблеми і шляхи вирішення», вдалося предметно обговорити проблеми в отриманні ромами ідентифікаційних документів і порушення прав ромів з боку міліції, а також сформулювати певні рекомендації для покращення ситуації. За результатами обговорення, було доопрацьовано моніторинговий звіт **«Проблеми ромів Одещини при отриманні ідентифікаційних документів та здійсненні реєстраційних процедур»**, після чого його було направлено до відповідних органів влади (в першу чергу, МВС) і недержавних організацій, а також розміщено в ЗМІ та Інтернеті.

Протягом кінця 2011-2012 року, Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» (за фінансової підтримки МФ «Відродження») було реалізовано проект, направлений на проведення громадського моніторингу **дотримання прав людини місцевими органами МВС**, надання правової допомоги та захисту жертвам порушень, здійснення відповідної правопросвітницької діяльності. Загалом, стосовно правових питань взаємовідносин з органами міліції було надано близько 70 безоплатних правових консультацій, по 4 справам була надана вторинна правова допомога, адвокатський супровід та інформаційна підтримка. Підготовлено, надруковано та поширено серед громадян регіону (в тому числі молоді) максимально прості та доступні порадики кишенькового формату: «Как вести себя во время обыска», «Ваши права при задержании и аресте», «Ваш участковый инспектор милиции». Порадники загальною кількістю 1500 екземплярів поширені через Центри права організації серед відвідувачів, а також серед студентів. Крім цього, електронні варіанти порадників розміщені на офіційному веб-сайті Головного управління МВС України в Одеській області — <http://www.odessa.umvd.gov.ua/uk/node/5654>

За результатами проведення громадського моніторингу було підготовлено відповідний моніторинговий звіт з викладенням конкретних фактів порушення прав людини з боку співробітників міліції, їх оцінкою та рекомендаціями з покращення ситуації. 19 липня 2012 в м. Одесі, в прес-центрі «Паритет», відбувся круглий стіл «Права людини в діяльності одеської міліції», який був проведений громадською радою при ГУМВС України в Одеській області спільно з Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України». В ході круглого столу, членам громадської ради при ГУМВС України в Одеській області та керівництву обласної міліції вдалося напрацювати певні рекомендації щодо поліпшення ситуації з дотриманням прав людини в діяльності міліції та запланувати конкретні заходи в цьому напрямку.

Починаючи з вересня 2012 року, на базі Центрів права Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України» в м. Татарбунари та м. Котовськ, власникам земельних ділянок (паїв) надається безкоштовна первинна та вторинна **правова допомога щодо земельних питань**, за фінансової підтримки проекту USAID АгроІнвест. Таку допомогу жителі Одеської області можуть отримати щодня у стаціонарних приймальнях Центрів права в м. Татарбунари та м. Котовськ, які розташовані в приміщеннях територіальних управлінь юстиції. Великий ефект дають виїзні прийоми громадян безпосередньо за місцем проживання, в приміщеннях сільських рад. На підвищення правової культури власників земельних ділянок (паїв) спрямовані актуальні правові консультації в ЗМІ та Інтернеті, підготовка та розповсюдження друкованої літератури, проведення освітніх заходів.

Окрім надання правової допомоги землевласникам, активно проводиться і обговорення актуальних проблем земельного законодавства та практики його впровадження. Так, 1 жовтня 2012 року в Одесі відбувся круглий стіл «Права на землю: проблеми і перспективи в Одеській області», в ході якого більше 20 учасників обговорили проблеми ринку землі та дотримання земельних прав громадян. Крім цього, було презентовано партнерський проект Херсонської обласної організації Комітету виборців України, спрямований на захист земельних прав громадян невеликих громад південних областей України, в тому числі Котовського та Татарбунарського районів Одеської області.

Директор офісу проекту USAID Агроінвест в південному регіоні **Анатолій Максимюк** презентував проект Агроінвест, зокрема його завдання, напрямки діяльності, підтримку розвитку аграрних і земельних ініціатив на півдні України. В цілому, Проект USAID Агроінвест буде працювати в Україні протягом 5 років (з 2011 по 2016 рік) за трьома основними напрямками: підтримка стабільного законодавчого середовища, сприяння розвитку ринкової економіки, стимулювання доступу аграріїв до фінансування та сприяння розвитку ринкової інфраструктури для малих і середніх виробників. З ґрунтовним оглядом основних законодавчих ініціатив у сфері регулювання ринку земель та перспектив їх реалізації, виступив юридичний радник проекту USAID Агроінвест Павло Кулініч. Після такої презентації відбулася активна дискусія, основними темами якої стали порушення земельних прав громадян, типові скарги землевласників, проблеми і протиріччя земельного законодавства, «зворотна сторона» мораторію на продаж землі, незаконне відчуження земель. У ході подальшого обговорення, головний редактор *Odessa Daily* **Леонід Штекель** підняв питання реального розподілу сільськогосподарських земель між конкретними агро-холдингами і фактичного продажу їм таких земель. Депутат обласної ради **Валерій Локайчук** і начальник Татарбунарського районного управління юстиції **Леонід Семененко** звернули увагу учасників обговорення на питання оренди земель сільськогосподарського призначення, проблеми укладення та державної реєстрації договорів оренди. Депутат Татарбунарської районної ради та місцевий фермер **Олег Пономаренко** підкреслив надзвичайну актуальність і необхідність захисту земельних прав мешканців сільських населених пунктів, оскільки село приходить у повний занепад — «ми вас дуже чекаємо, у нас багато проблем». Резюмуючи результати обговорення, керівник юридичного відділу Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України» **Ігор Бринош** підкреслив, що для захисту земельних прав громадян необхідна як конкретна юридична допомога аграріям, так і ініціативи по оптимізації і удосконаленню законодавства та формування ринку землі. Тільки такий комплексний підхід може дати той результат, який так чекають аграрії України.

В жовтні 2012 року Одеська обласна організація ВГО «Комітет виборців України» розпочала реалізацію проекту, направленого на **правовий захист та сприяння в оформленні житла та легалізації осіб переважно молдавської національності** прикордонних з Республікою Молдова районів Одещини (Котовський та Красноокнянський). Ці люди напівлегально вже біля 20 років цілими сім'ями проживають в Україні без ідентифікаційних документів (паспорта, свідоцтва про народження, ідентифікаційні номери) та належно оформленого права власності на житло, відповідно абсолютно обмежені в реалізації соціально-економічних, культурних та політичних прав. На даний момент, у завершальну фазу перейшов моніторинг визначення точної кількості таких осіб (в основному, через сільські ради), а також визначення детальної специфіки, причин і проблем оформлення громадянства та отримання ідентифікаційних документів.

Результати такого моніторингу зможуть визначити масштаби проблеми (кількість, географію інше), встановити профіль порушеного населення (демографічний склад), визначити причини і перешкоди для вирішення проблем безгромадянства (у тому числі, прогалини в законодавстві та адміністративній практиці). Але вже зараз очевидна велика проблема, яку не так просто вирішити — люди не вірять у можливість оформлення громадянства та отримання необхідних документів. Причому негативний досвід батьків передається і нашаровується вже й на їхніх дітей. Таким чином, для вирішення проблем з легалізацією молдавського населення прикордонних районів Одеської області потрібні спільні скоординовані дії підрозділів міграційної служби та юстиції, органів виконавчої влади на місцях та органів місцевого самоврядування, а також активна позиція громадськості, і що важливо, самих осіб без громадянства. Серед інструментів таких дій повинні стати кампанії з інформування громадськості та юридичні консультації для осіб без громадянства щодо доступу до процедур (відповідним органам влади необхідно підготувати актуальні правові роз'яснення з усіх проблемних питань); вдосконалення роботи у проведенні адміністративних процедур (зокрема, з обробкою справ і видачею документації); впровадження полегшеного недискримінаційного порядку легалізації осіб без громадянства (спрощення процедур, зниження грошових зборів, скорочення необхідних вимог).

Для надання виборцям Одеської області безкоштовних правових консультацій та інформації з **виборчих питань щодо виборів народних депутатів України** 28 жовтня 2012 року, були задіяні всі 5 регіональних Центрів права Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України», а також «гаряча» телефонна лінія. Протягом виборчого періоду, 600 виборців отримали безкоштовні правові консультації та інформацію з виборчих питань (на “гарячу лінію” в день голосування надійшло більше 100 звернень).

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ. СПІВПРАЦЯ.

Значну увагу в своїй роботі Центри права приділяють інформаційній складовій, що сприяє швидкому поширенню інформації про їх діяльність у сфері надання безоплатної правової допомоги, а також формує позитивний імідж та репутацію Центрів права.

Крім постійних публікацій у ЗМІ, інформація про діяльність Центрів права була поширена через **проведення низки публічних заходів**: 6 прес-конференцій, 8 «круглих» столів, близько 200 право-просвітницьких заходів (тренінги, заняття, зустрічі і т.п.) , інформування на засіданнях громадських рад при органах влади, нарадах, зустрічах тощо. Протягом 2011-2012 року, було розміщено понад **350 публікацій в ЗМІ** (статті в газетах і на Інтернет-ресурсах, сюжети в теле-і радіо-ефірі) про діяльність Центрів права, які носили переважно інформаційний відтінок, хоча є і велика кількість позитивних оцінок.

У першій половині 2012 року Одеська обласна організація Комітету виборців України організувала **обговорення стану і перспектив надання безоплатної правової допомоги** в регіоні. З цією метою, було проведено три «круглих столи» в містах Татарбунари, Котовськ і Білгород-Дністровський, в яких взяло участь понад 50 учасників.

Так, на «круглому столі», який відбувся 3 лютого 2012 року в м. Татарбунари Одеської області, обговорили сучасний стан та перспективи надання безоплатної правової допомоги

в Україні (на досвіді діяльності Центру права в м. Татарбунари), новели антикорупційного законодавства України та їх застосування, а також перспективи посилення правових можливостей ромського населення. В обговоренні прийняло участь 20 учасників — керівництво Одеської обласної організації Комітету виборців України, координатори Центрів права в м. Татарбунари, Ізмаїл та Білгород-Дністровський, керівник відділу Головного управління юстиції в Одеській області, начальники Татарбунарського та Саратського районних управлінь юстиції, заступник голови Татарбунарської райради, керівники ромських організацій, представники місцевої РДА, РВ ГУМВС, кримінально-виконавчої інспекції, реєстраційної служби, громадські лідери, журналісти. Презентація досвіду діяльності Центру права в м. Татарбунари викликала подальші активні дискусії стосовно перспектив надання такої допомоги як з боку неурядових організацій, так і органів держави. Всі учасники дискусії однозначно підкреслили подальшу необхідність діяльності Центру права як об'єднання зусиль органів влади та правозахисних організацій, а також висловили пропозиції щодо розширення його діяльності. Керівник юридичного відділу Одеської обласної організації Комітету виборців України І.Бринош та керівник відділу реєстрації НПА, правової роботи та правової освіти В.Мидляр зупинилися на подальших можливостях надання вторинної правової допомоги, залучення адвокатів та юристів на безоплатній основі (*pro bono*) до судового захисту прав представників малозабезпечених верств населення. Начальник Татарбунарського районного управління юстиції Л.Семененко поділився досвідом залучення коштів місцевих бюджетів для здійснення правової просвіти громадян.

«Безоплатна правова допомога — реалії сьогодення» — під такою назвою 30 березня 2012 року у місті Котовськ Одеської області відбувся круглий стіл з обговорення поточного стану надання безоплатної правової допомоги, який провела Одеська обласна організація ВГО Комітет виборців України спільно з Котовським міськрайонним управлінням юстиції. На круглий стіл зібралися представники багатьох державних закладів та установ, де населен-

ню надається первинна правова допомога: міського та районного відділів освіти, податкової інспекції, центру зайнятості, пенсійного фонду, відділу міліції. Також були присутні керівники Котовського, Красноокнянського та Балтського управлінь юстиції, де працюють громадські приймальні, що надають правову допомогу. Круглий стіл було відкрито питанням стану реалізації місцевими органами виконавчої влади, територіальними органами центральних органів виконавчої влади та органами місцевого самоврядування Закону України «Про безоплатну правову допомогу». Друге питання, яке обговорювалося на круглому столі, було про безоплатну правову допомога та правову освіту населення в ракурсі діяльності «Центрів права» в Одеській області. Як відмітив координатор центру Віктор Зуєв, крім надання первинної та вторинної правової допомоги, працівниками центру права м. Котовськ дуже активно проводилась право-освітня робота, і в цьому році факультатив, який було запроваджено в Котовському аграрному ліцеї та медичному училищі, буде запроваджено в школах району. В результаті роботи круглого столу було вирішено продовжити співпрацю державних закладів і установ та недержавних організацій в напрямку надання населенню безоплатної правової допомоги та здійснення правової освіти.

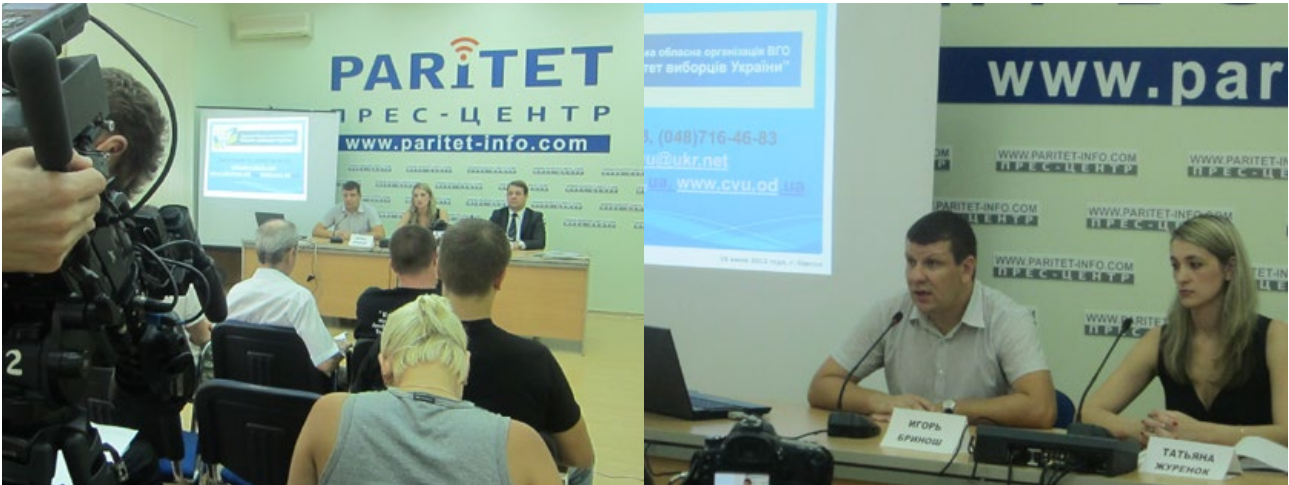
В травні 2012 року в м. Білгород-Дністровський Одеської області відбувся заключний круглий стіл з обговорення поточного стану та перспектив надання державної та недержавної безоплатної правової допомоги в Україні, в якому взяло участь 15 осіб (представники органів державної влади та місцевого самоврядування, НУО, журналісти). В ході круглого столу «Безоплатна правова допомога в Україні», представники органів влади та неурядових організацій висловили бажання створити на базі Центру права Одеської обласної організації Комітету виборців України в м. Білгород-Дністровський єдиного центру з надання безоплатної правової допомоги. Крім надання безоплатної правової допомоги юристами Центру права та співробітниками юстиції, до надання правових консультацій мають намір залучати фахівців окремих сфер — працівників пенсійного фонду та податкової інспекції, співробітників відділів соціального забезпечення та держкомзему. Адвокати м. Білгород-

Дністровська поки не поспішають надавати громадянам безоплатну правову допомогу, ні за рахунок коштів державного бюджету, ні на умовах PRO BONO. Про поточний стан і проблеми надання безоплатної первинної та вторинної правової допомоги в розрізі реалізації Закону України «Про безоплатну правову допомогу» учасникам і представникам ЗМІ розповів начальник Білгород-Дністровського міськрайонного управління юстиції Володимир Черватюк. Можливості впровадження в Україні недержавної правової допомоги на принципах PRO BONO (безкоштовно) змалював керівник юридичного відділу Одеської обласної організації Комітету виборців України Ігор Бринош. Йшлося як про американський і європейський досвід PRO BONO, так і українські реалії. За словами юриста, необхідно формувати в Україні культуру надання безоплатної правової допомоги, як з боку держави, так і з боку приватних юристів та адвокатів.

В ході спільної прес-конференції Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України» та Головного управління юстиції в Одеській області, було **презентовано результати діяльності** створених Одеською обласною організацією ВГО КВУ п'яти Центрів права і анонсовано подальші плани діяльності організації в цьому напрямку, представлений наявний досвід залучення адвокатів на принципах pro bono (безкоштовно) і роз'яснена стратегія впровадження Закону України «Про безоплатну правову допомогу». Голова Одеської обласної організації Комітету виборців України Анатолій Бойко підкреслив, що діяльність Центрів права є одним з пріоритетних напрямів розвитку та діяльності організації і безсумнівно їх робота по наданню безоплатної правової допомоги буде продовжуватися. Крім вже практичних форм роботи Центрів права, надалі акцент буде зроблений і на залученні до надання безоплатної правової допомоги адвокатів і юристів регіону на принципах pro bono (безкоштовно). Заступник начальника відділу реєстрації нормативно-правових актів, правової роботи та правової освіти Головного управління юстиції в Одеській області Тетяна Журенок висвітлила основні положення та підходи до впровадження Закону України «Про безоплатну правову допомогу» (у тому числі і надання вторинної правової допомоги). Крім

цього, було поінформовано про створення в червні 2012 року в системі Міністерства юстиції Координаційного центру з надання правової допомоги, діяльність якого спрямована на формування в Україні ефективної системи безоплатної правової допомоги.

Протягом 2011 — 2012 року, Одеською обласною організацією КВУ налагоджено співпрацю з багатьма організаціями та установами, зокрема, з Одеською обласною бібліотекою ім. Грушевського, юридичної клінікою «Одеської юридичної академії», кількома приватними адвокатськими компаніями, рядом місцевих НУО, ЗМІ та органами місцевого самоврядування.

Однією з особливостей діяльності Центрів права є їх тісна взаємодія з органами юстиції (на рівні Головного управління юстиції в Одеській області та його територіальних підрозділів), котру високо оцінило як Міністерство юстиції України, так і Програма розвитку ООН, Міжнародний фонд «Відродження» та інші організації. Сприяння органів юстиції полягало в проведенні спільних з юристами Центрів права прийомів громадян (стаціонарних і на виїзді), участі у публічних заходах, інформування сільських рад та громадян про проведення виїзних прийомів, поширення просвітницької продукції та розміщення публікацій, налагодження взаємодії з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування.

У цьому плані показовим є взаємодія Центру права в м. Одесі та Одеського міського управління юстиції: спільно розроблений і надрукований просвітницький буклет «Боремося з корупцією по-новому», до роботи стаціонарної громадської приймальні Центру права в офісі Одеського КВУ активно залучаються співробітники юстиції для консультування громадян у певних галузях права. Протягом звітнього періоду такі «тематичні» правові консультації надавалися державними і приватними нотаріусами, державними виконавцями, працівниками відділів РАЦС і т.п., правові консультації отримало близько 80 малозабезпечених мешканців м. Одеси. Так, 27 квітня 2012 року в офісі Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України» проводила прийом громадян

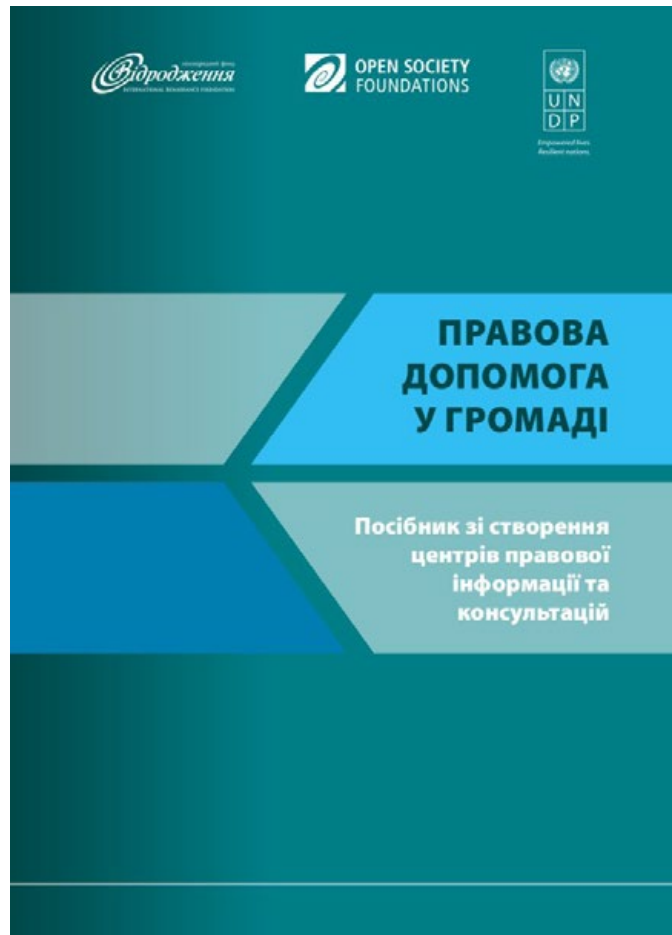
приватний нотаріус Одеського міського нотаріального округу Сорока Л.З., в ході якого було надано громадянам більше 10 правових консультацій з різних правових питань.

Документально співпраця Одеської обласної організації ВГО КВУ та Головного управління юстиції в 2011 році базувалася на підписаному Плані спільних заходів по наданню безкоштовної правової допомоги та правової просвіти громадян. У продовження такої плідної та необхідного для суспільства співробітництва у сфері надання безоплатної правової допомоги (особливо в розрізі практичної реалізації Закону України «Про надання безоплатної правової допомоги»), для більш системної і постійної спільної діяльності, в даний час між Одеською обласною організацією ВГО КВУ та Головним управлінням юстиції в Одеській області погоджений та підписаний Договір про спільну діяльність терміном дії до 31 грудня 2013 року.

Також існує тісна співпраця на рівні обласної міжвідомчої координаційно-методичної ради з правової освіти населення — Одеське КВУ єдина з громадських організацій області входить до складу цього органу, що відкриває широкі можливості для просвітницької діяльності та залучення до цієї роботи інших органів влади. Активно відбувається співпраця Центрів з органами влади на рівні діяльності громадських рад при органах державної влади та місцевого самоврядування. Така діяльність дає можливість публічно піднімати та обговорювати важливі проблеми, залучати до їх вирішення як органи влади, так і партнерів з числа громадських організацій. Так, представники Одеської обласної організації ВГО “Комітет виборців України” входять до Громадської ради при обласній державній адміністрації (очолюють комітет з розбудови громадянського суспільства), Громадської ради при Головному управління МВС України в Одеській області, Громадської ради при Державній податковій адміністрації в Одеській області, Громадських рад при райдержадміністраціях та міськрадах чотирьох міст Одеської області.

Діяльність Центрів права Одеської обласної організації ВГО Комітет виборців України високо оцінена як Міністерством юстиції України, так і авторитетними міжнародними організаціями. Зокрема, 13 грудня 2012 року в м. Києві під час Щорічної міжнародної конференції з питань правової допомоги було презентовано Посібник зі створення Центрів правової інформації й консультацій. В цьому виданні Програма Розвитку ООН та Міжнародний Фонд “Відродження” у співпраці з Правовою Ініціативою Відкритого Суспільства (Будапешт) спробували об’єднати практичний досвід та зусилля представників громадського сектору, які реалізують свою діяльність у сфері надання безоплатної правової допомоги в Україні. Значна частина досвіду та напрацювань Центрів права Одеського КВУ увійшла до цього посібника (в тому числі і досвід співпраці з органами юстиції). Текст посібника доступний на сайті: <http://62.149.5.209/?news=1459&lang=ukr>

Контакти Центрів права Одеської обласної організації ВГО КВУ

Центр права в м. Одесі

(на базі Одеської обласної організації ВГО Комітет виборців України, за сприяння Одеського міського управління юстиції)

65091, м. Одеса, вул. Садиковська, буд. 25
 (048) 716-46-83
 odessa_lc@ukr.net

Центр права в м. Татарбунари

(на базі Татарбунарського районного управління юстиції)

68100, м. Татарбунари, вул. В.Тура, 48
 (04844) 3-21-48, (048)706-10-03
 evggrib2010@mail.ru

Центр права в м. Котовськ

(на базі Котовської районної організації Комітету виборців України, за сприяння Котовського міськрайонного управління юстиції)

66300, м. Котовськ, пр-т Котовського, 16
 (04862) 2-36-52
 kotovsk-centrprava@ukr.net

Центр права в м. Ізмаїл

(на базі міськрайонної газети «Собеседник Измаила», за сприяння Ізмаїльського міськрайонного управління юстиції)

68600, м.Ізмаїл, пр-т Суворова, 40, офіс 16

(04841) 2-43-48

safkvu@ukr.net

Центр права в м. Білгород-Дністровський

(на базі Білгород-Дністровського міськрайонного управління юстиції)

67700, м. Білгород-Дністровський, вул. Леона Попова, 24

(04849) 6-96-54

bd_centprava@ukr.net